

Тема уроку: Євген Гуцало. Основні відомості про письменника. Порушення теми вічного протистояння добра і зла в оповіданні «Лось»(Слайд №2)

Мета: ознайомити учнів із життям і творчістю письменника, змістом його оповідання, навчати знаходити та коментувати в оповіданні найбільш вражаючі фрагменти, давати власну оцінку зображуваному; розвивати навички виразного читання, уміння переказувати; прищеплювати любов до світу природи і людини в ньому, виховувати добре й милосердне ставлення до навколишніх.(Слайд №3)

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Обладнання: портрет Євгена Гуцала, виставка його книжок підручники.

Випереджувальне завдання: ознайомитися зі змістом оповідання. (Слайд №4)

Методи, прийоми, форми роботи: слово вчителя, комбіноване читання, словникова робота, учнівські повідомлення,

Епіграф:

Все на землі, все треба берегти
І птаха і звіра, і оту рослину,
Не чванься тим, що цар природи –
Бо врешті, ти його частинка.
Б.Лепкий.(Слайд №5)

Проблемне запитання : Людина є господарем чи захисником природи?(Слайд №6)

Хід уроку

I. Мобілізація уваги учнів

1.Вступне слово вчителя.

Любі діти! До нас на урок завітали гості.

Привітаймо їх у добрий час посмішкою і миром .

(Учні вітаються з присутніми на уроці вчителями)

Ми Вам раді, люди добрі, І вітаємо щиро вас,

І запрошуємо ласкаво

На урок у п'ятий клас

II. Оголошення теми і мети. Мотивація

1. Слово вчителя

Природа. Велике творіння. Божа колиска людства, втілення краси і добра.

Від самого народження ми пізнаємо цей прекрасний, неозорий світ. Учитися

жити в ньому за законами гармонії з живою природою, охороняти її,

закликає нас відомий український письменник Євген Гуцало.

III. Основний зміст роботи:

2.Виступ групи «Біографи». Знайомство з життям і творчістю письменника. (Слайд №7-8)

Євген Гуцало народився 14 січня 1937 року в селі Старий Животів на Вінниччині. Його батьки були вчителями. Хлопчик зі шкільної лави захоплювався читанням, писав цікаві твори мріяв стати письменником. Пробувати себе в літературі почав рано, ще десь у третьому класі. За хатою, в кущах бузку, сам змайстрував собі столика і спекотними днями, ховаючись у затінку писав вірші, оповідання. Хлопець твердо вирішив стати журналістом. Вступити до Київського університету на факультет журналістики йому не вдалося. Уже через рік став студентом Ніжинського педінституту.

Працював журналістом у різних редакціях на Вінниччині, Львівщині і Чернігівщині.

Євген Гуцало автор поетичних книжок, збірок, оповідань, повістей, романів. «Люди серед людей» (Одна з перших збірок оповідань) «Скупана в любистку», «Мертва зона»... Його дитяча проза(точніше – література для дітей батьків) була відзначена премією імені Ю.Яновського та Державною премією імені Т.Г.Шевченка.

3.Завдання учням «Встановити відповідність».(Слайд №9)

1.Народився	А.Журналіст у різних редакціях.
2.Закінчив	Б.Премія імені Ю. Яковського та Державна премія імені Т.Г.Шевченка.
3.Працював	В.Село Старий Животів на Вінниччині.
4.Автор поетичних книжок, збірок, оповідань, повістей, романів	Г. «Люди серед людей», «Мертва зона», «Скупана в любистку».
5.Лауреат премії	Д.Ніжинський педагогічний інститут.

4.Перегляд відеоролика «Поцілунок лосів».(Слайд №10)

5.Запитання до учнів:

- Про яку тварину ми сьогодні будемо говорити на уроці?
- Де мешкають лосі?

6.Слово вчителя .

Перед тим як розпочати вивчення нового для Вас твору, учні груп «біологів», «географів» і «літературознавців» підготували повідомлення.

7.Виступи «біологів»(Слайд11-19)

Лось.

Рід ссавців, найбільший представник родини оленевих.

Довжина тіла самця до 3 м, висота в загривку до 2,3 м, довжина хвоста 12—13 см; маса 360—600 кг, самки дрібніші за самців. За зовнішнім виглядом лось помітно відрізняється від інших оленів.1 Тулуб і шия у нього короткі, загривок високий, у вигляді горба. Ноги сильно витягнуті, тому, щоб напиться, лось вимушений заходити глибоко у воду або ставати на коліна передніх ніг. Голова велика, горбоноса, з нависаючою

м'ясистою верхньою губою. Під горлом м'який шкірястий виріст (т. зв. «сережка»), що досягає 25—40 см. Шерсть груба, буро-чорна; ноги світло-сірі, майже білі.

У самців є величезні (найбільші у сучасних ссавців) роги, нерідко лопатоподібні за формою (особливо виразна лопатоподібна форма у якутських і американських лосів); їхній розмах досягає 180 см, маса — 20—30 кг. Роги лось скидає щорічно в листопаді — грудні і ходить без них до квітня — травня.

Всього на Землі — близько півтора мільйонів. Приблизно половина загальної популяції лосів живе у Росії, приблизно 730 тисяч.

Підберезник.

Підберезники ростуть у березових чи змішаних з березою лісах і в перелісках з червня по жовтень. Капелюшок плоско-опуклий. Верхня сторона капелюшка буває ясно-сіра, жовтувата чи темно-бура, майже чорна, знизу біла, з віком сіріє. М'якоть капелюшка біла, при зламі довго не темніє.² Існує різновид підберезника, у якого м'якоть на зламі рожевіє. Ніжка сірувато-білого кольору з темними лусочками, у молодих грибів вона порівняно товста, але з віком витягається.

8.Виступи «географів»(Слайд №20-24)

Заповідник

Заповідник - це конкретна ділянка землі або води, що знаходиться під охороною країни.

Перевага таких охоронюваних територій дуже велика. Всі рослини живуть у сприятливих для них умовах, про тварин постійно дбають. Заповідники виділяються як унікальні пам'ятки історії і культури, живої і неживої природи. Найвідоміші з них: Асканія-Нова, Канівський, Карпатський, Луганський, Поліський, Чорноморський, Український степовий, Ялтинський гірсько-лісовий... Головні функції українських заповідників — збереження флори і фауни, охорона непорушених чи малопорушених природних ділянок (еталонів природи), вивчення екології тварин і рослин. Заповідники використовуються і як бази наукової пропаганди охорони природи.

Тайга

Тайга (слово монгольського походження) — це біом хвойних лісів помірного та частково субарктичного поясу Північної півкулі. Тайга займає більшу частину Канади, Швеції, Фінляндії, Норвегії, та Росії (особливо Сибіру), частину Аляски, північно-східного Китаю, крайній північний схід Естонії, а також деяких районів на крайній півночі Монголії та основну територію штатів Орегон та Вашингтон (США) і Шотландії, і є найбільшим суходільним біомом.

Окрім хвойних рослин, в тайзі зустрічаються дрібнолисті листопадні дерева — такі як береза, осика, вільха та верба; в основному листопадні

дерева зустрічаються в регіонах, де не спостерігаються найнижчі притаманні території тайги зимові температури.

9.Виступ «Літературознавця»(Слайд 25-26)

Оповідання - невеликий прозовий твір, у якому зображено переважно один епізод із життя одного або кількох персонажів

Особливості оповідання:(Слайд)

Невеликий обсяг;

Зображено переважно один епізод;

Події « відбуваються протягом короткого часу;

Невелика кількість дійових осіб;

Написане прозовою мовою;

10.Слово вчителя:

Діти, давайте з Вами визначимо жанр твору Євгена Гуцало «Лось». Свою відповідь обґрунтуйте.

(І так перша особливість оповідання – три друковані сторінки.

Друга особливість зображено один епізод врятування лося.

Третя особливість події у творі відбуваються протягом двох, трьох годин.

Четверта особливість у творі наявні чотири дійові особи два брати, дядько Шпичак і Лось.

П'ята особливість твір написано прозовою мовою.)

11.Робота над змістом оповідання

Що вас найбільше вразило в оповіданні «Лось»? Чому?

Чи можна лося назвати головним персонажем твору?

Поясніть свою відповідь, посилаючись на текст.

Чому лось потрапив в ополонку? Як він поводить у воді?

Які художні засоби використав Є.Гуцало для опису поведінки лося в ополонці?Яких людських рис він надав тварині?(Метафори зачитати і знайти, що передають страх і жах, розпач безсловесної істоти)

Знайдіть у творі місце, де описується, як хлопчик врятував лося. Які почуття переживали діти?

Знайдіть у тексті портрети дійових осіб : братів і дядька Шпичака.(Окремо дітей і дядька). Як автор ставиться до цих персонажів? Підтвердіть свою думку словами з твору. Чому симпатія автора на боці братів.

Що переживав і думав Шпичак після від'їзду братів? Чим зумовлені ці переживання? Чи справді дядькові стало шкода лося?

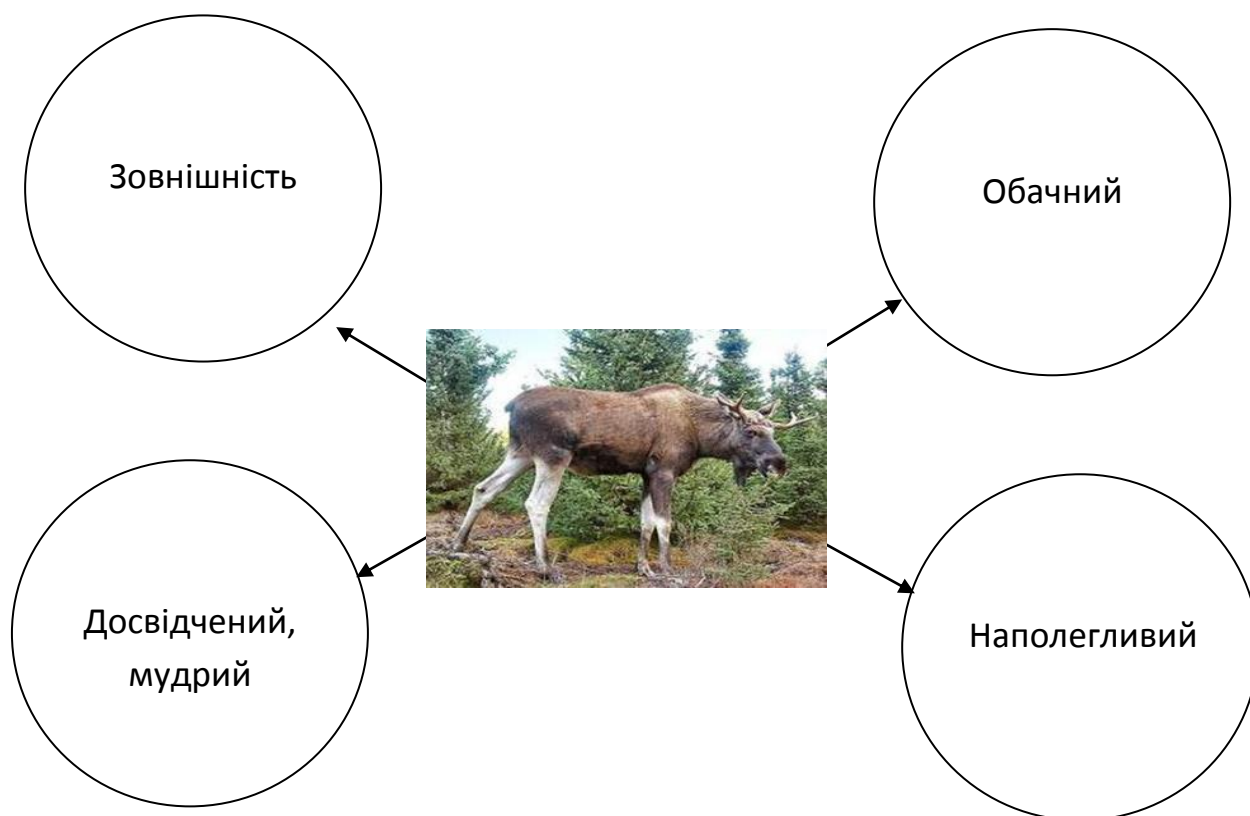
Чому діти не сперечалися з дядьком, нічого не відповіли на його обіцянки поділитися м'ясом, віддати роги?Як ви діяли б на їхньому місці?

12.Перегляд відеоролика «Рятування лося»(Слайд №27)

13.Робота в групах.

I. група. Охарактеризуйте образ Лося («Метод гронування»)

(Слайд №28)

- Це був великий звір з широкими грудьми, які легко здималися од дихання. Його обнесло листя; роги нагадували осінній низькорослий кущ, з якого
- Лось був старий і бувалий самець;
- Неквапно попрямував до тієї поляни, на якій любив найчастіше бувати...Ранньої весни вона перша вбиралася квітами, і хутко тут виганялась така висока трава. Що в ній, прилігши, лось міг сховатися до половини;
- Намагався поводитися обачно...сили поступово покидали його; він поводився смирно;
- Він пробуватиме безперервно, доти, доки дихатиме; лось виявився дужий і життєлюбний.

II. Група. Порівняйте образи братів – підберезників і дядька Шпичака. Знайдіть спільне і відмінне.(Слайд№ 29)

Порівняльна характеристика братів – підберезників і дядька Шпичака.

	Брати-підберезники	Дядько Шпичак
Спільне	Родичі, живуть серед красивої природи,	

	розуміють її значення для людини.	
Відмінне	Добрі, милосердні, маючи малі сили та кмітливість, рятують великого звіра; чесні, невідкупні, бережно ставляться до природи. Маленькі, але розумні та справедливі.	Злий, жорстокий, боягузливий, схильний до безглуздих і необдуманих вчинків; по-споживацькому ставиться до природи, не дбає про її захист і збереження; убив звіра, якого хлопці щойно врятували, знаючи, що він із заповідника і скористатися здобиччю він безкарно не зможе. Дорослий, але нечесний і несправедливий, безжальний.

III. Закріплення знань , умінь і навичок.

14.Слово вчителя.

Життя – це одвічна боротьба між добром і злом. Людина повсякчас взаємодіє між добром і злом. В оповіданні Є.Гуцала «Лось» ми спостерігаємо боротьбу між добром і злом. Спробуйте визначити головну думку твору.

15.Відповідь учня: оповідання Є. Гуцала «Лось» про те, як лось, вирвавшись із однієї біди, потрапив у іншу. Хлопчики, ризикуючи життям, урятували великого звіра з крижаної води, а їхній рідний дядько, мріючи поживитися, застрелив лося — рідкісного звіра із заповідника. Роблячи вибір між правдою і родинними почуттями, діти вибирають чесність та справедливість, гуманне ставлення до природи. Тому темою оповідання є зображення добра і зла в протиставленні світу людей і світу тварин.

16.Конкурс «Лінгвістичний». Підбери слова, які починаються на добро і зло. (Слайд№ 30)

Добро
Доброта
Добробут
Добродій
Добродіяти
Добросердний
Добродушний
Добросовісний
Доброзичливий
Доброчинність
Добропорядний
Добропристойний

Зло
Злощастя
Злорадний
Злостивий
Злочинність
Злопам'ятство
Злоумисник

17.Слово вчителя до дітей:

Діти, автор дійсно зобразив у творі одвічну боротьбу добра і зла. Недобрий, несправедливий вчинок залишається на совісті того злоумисника.

Людська мудрість учить: «Не роби того іншому, чого не хочеш, щоб тобі робили. Тоді й на душі завжди буде легко, світло. Недарма в народі кажуть: «Робиш добро – не кайся, робиш зло – зла й сподівайся»(Слайд№ 31)

Діти, а які ви знаєте приказки і прислів'я про добро і зло?

- 1.Добре чути далеко, а зло ще далі.
- 2.Добре треба шукати, а зло саме прийде.
- 3.Хочеш собі добра, не роби нікому зла.
- 4.Хто добре робить, тому зло не шкодить.
- 5.Хто за добро не дає дяки, той не варт і здохлої собаки.
- 6.Все добре переймай, а зла уникай.
- 7.Добре говорить, а зле творить.
- 8.Живи так, щоб тобі було добре, а другим ще краще.
9. Добро не пропадає а зло умирає
- 10.Добре діло твори сміло.

18. Учні наводять приклади прислів'їв і приказок про добро і зло (раніше підготовлені)

19.Розгадування кросворда . Спробуйте визначити формулу взаємин людини та природи:

ЛЮДИНА + ПРИРОДА = ... (ключове слово)(Слайд № 32-33)

1Р.	О	Г	И								
	2.К	А	Ш	У							
	3.3	Р	А	Д	Л	И	В	О	Ю		
	4.Х	М	И	З							
		5.О	С	М	И	С	Л	Е	Н	О	Ю
		6.Н	О	С	А	К	О	М			
	7.Л	І	Д								
Р	А	Я									

8.3	Γ	P	A	\mathcal{Y}

- Епіграф:
 Все на землі, все треба берегти –
 І птаха і звіра, і оту рослину,
 Не чванься тим, що цар природи –
 Бо врешті, ти його частинка.
 Б.Лепкий.

21.Рефлексія.Підсумок уроку.(Слайд№ 35)

- Що пізнавального й цікавого для вас було на уроці?
- Який вид роботи був найцікавішим?

22.Поетична хвилинка.(Слайд№ 36)

Бережіть природу, любі діти.

Я до цього все життя вас закликаю.

Хто байдуже ставиться до неї,

Той у грудях серденька не має.

А якщо його немає в грудях,

До природи він байдужий буде,

Пам'ятаймо це і я, і ти,

Маймо в серці зерна доброти.

Ці зернятка будуть проростати -

Спів почуєте душі своєї.

Про природу станете ви дбати,

Вірним другом станете для неї.

(Л.Українка)

V.Домашнє завдання: (Слайд№ 37)

I.Група. Намалюйте ілюстрацію до твору; Напишіть лист-звернення дядьку Шпичаку.

II.Група. Намалюйте ілюстрацію до твору; Спрогнозуйте кінцівку оповідання, уявивши, що в творі не з'явився дядько Шпичак.